

השיעור השבועי

גליון מספר 432

הרב המקדים: הג"ר חנוך כהן ר"י 'באר התלמוד'
רב אורח: הג"ר שמואל בצלאל ר"י 'פורת יוסף'

כתב וערך השיעור:

הרב דכיר פריץ שליט"א

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבית היזדים ומשודר דרך הטלויזיה והרדיו ובקוויים רבים. מיוחד של מן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

ר"ת	יציאה	כניסה	ירושלים
18:41	18:02	17:10	חל אביב
18:37	18:00	17:08	חיפה
18:37	18:01	17:09	באר שבע
18:40	18:02	17:10	

תרומה | ח אדר א' תשפ"ד

להפצת עלונים באזור מגורין
התקשר: 0506-730-831

הלכות ברכות

לא עבדינן ספק ספיקא בברכות. ס"ס בברכות כשיש אומרים שהמצוה מהתורה. שיעור ברכה אחרונה. שיעור כזית. לשער דוקא במשקל ולא בנפח. עשה ניתוח קיצור קיבה ושבע בפחות מזכית. אכל בריה בשיעור ח"י גרם. לכתוב דעות הראשונים כסדר הוייתן. אכל כזית פת ושבע משאר מאכלים. היאך חוזרים מספק על ברהמ"ז ולא חוששים ללאו דבל תשא

ספק ספיקא בברכות

א. בשיעור הקודם הבאנו מספר דוגמאות מתוך שלושים שמועיל ספק ספיקא בברכות כשיש אומרים שהמצוה דאורייתא. בדרך כלל לא עושים ספק ספיקא בברכות, והרי ספק ספיקא הוא מטעם רוב, ספק אחד הוא מחצה על מחצה, ובא ספק נוסף ונעשה רוב, כך מסביר הרשב"א בתשובה (סימן תא). אבל בברכות לחומר איסור ברכה לבטלה חוששים למיעוט, ולכן לא עושים ספק ספיקא בברכות.

אחרי רבים להטות

ב. יותר מזה, מה שכתוב בתורה (שמות כג, ב) "אחרי רבים להטות", אין הכוונה לרוב הפוסקים בספרים, אלא הכוונה לרוב שדנו ביניהם, כמו בסנהדרין, ששבעים ואחד דיינים נמצאים יחד, פנים מול פנים, ומתווכחים ביניהם, זה שומע את הסברה של זה, ורוב הגיעו למסקנה מסוימת, על זה נאמר "אחרי רבים להטות".

1 מדברי הרב המקדים ראש הישיבה הגאון הרב חנוך כהן שליט"א: ברשות מרן שליט"א אסיים את הדברים. מוטל עלינו לחזק ולרומם את התורה, וארון הקודש נושא את נושאו, התורה היא שמרימה את החכמים, נותנת להם כוחות. מרן הראשון לציון שליט"א פרסם מכתב על כך שאנו נמצאים באמצע הזמן, ויש להתחזק ולהגביר את קול התורה, ולא משנה כמה חודשים עברו מתחלת הזמן, כי תמיד יש כוח להתחדש. אני חושב שמרן שליט"א הוא הדמות לכל עם ישראל, תמיד הוא מוסר נפש, בשיעורים, ספרים, חידושים, ועוד דברים מתוך דאגה לכל כלל ישראל. יש לנו כמי ללמוד!

דברי חיזוק מראש ישיבת "פורת יוסף" הגאון רבי שמואל בצלאל שליט"א: ברשות מרן הראשון לציון שליט"א, ברשות ראש הישיבה, רבינו, קהל קדוש. נתבקשתי על ידי הראשון לציון לבוא ולחזק בימים אלה את לומדי התורה. כולנו חשים ויודעים שעם ישראל חיוב נתון בצרה, בכל העולם כולו האנטישמיות גוברת, יש שונאים שרוצים ללכותנו, ולפי הטבע יש להם יכולת לפגוע ח"ו בעם ישראל. חושבני שהקב"ה עשה חסד בזכות שמחת תורה, שגילו מה שזממו עלינו, ואילו היו עושים עם תכנון יותר מפוקה, ועם אחרים, יכלו להתפשט בכל הארץ, ושום מטוס או טנק לא היה מפריע, אבל הקב"ה ברחמיו, מצד אחד נתן סטירת לחי שכנראה היתה מגיעה לנו, ומצד שני דאג לעם ישראל והשאיר את הפליטה בארץ ובעולם.

עם ישראל כולו חש את המצב, אמהות באות בזכות שנברך את בניה הנלחמים בחזית, בעיה או בצפון. ובדיני הדבר לשבת וללמוד תורה, כי באמת זה הנשק הגדול והחשוב ביותר שיכול להיות, וכשהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו (בראשית רבה ס, כ). אנחנו צריכים לחוש את האחרייות ולשאת במאמץ, אם למד שלש שעות - ילמד ארבע שעות, אם למד פחות בעיון - ילמד יותר בעיון, שישעבד את נפשו גופו ומוחו לתורה, וילמד יותר בחשק ושמחה.

ב"ה רוח טהרה ירדה לעולם והלבבות פתוחים, אפילו הרחוקים מאוד רוצים לשמוע, על השבת, על קדושה, וכל מיני דברים. הרבה חיללים מתחילים לדעת מה זה ק"ש, מה זה תפלה, מאה אלף חיללים הולכים עם ציציות בחוץ! והם בוטחים בזה ויודעים שאין עוד מלבדו, בלעדי הקב"ה אין לעם ישראל כלום, "הן עם לבדד ישכון" (במדבר כג, ט).

על כן, בשליחותו של מרן הראשון לציון שליט"א, הנני פונה לכל האברכים והבחורים, דוקא עכשיו שנשארו לנו שני אדרים והזמן ארוך, צריכים לשאת בעול אחינו הנלחמים, כי יש הרבה בתים שנחשכו, נקטפו יקיריהם, הרבה יתומים, אלמנות, אמהות שכולות. אנחנו צריכים להתאחד ולהפעיל את הנשק שבידינו ולהתחזק בלימוד התורה. זה מה שמוטל עלינו, ואם לא נעשה זאת ידונו אותנו בשמים, איך יכול להיות, הלא יש לנו את האפשרות

אבל בפוסקים, הרי האחד לא ראה את השני, הרא"ש לא ראה את הרמב"ם, הרמב"ם לא ראה את הר"ף, ואולי אם היו שומעים אחד את השני הרוב היו מודים למיעוט. וזו רק הנהגה ללכת אחר רוב פוסקים. כך כותב מהר"ם בן חביב בספרו גט פשוט (בכללים כלל א). ומרן הבית יוסף בהקדמתו כותב, שבכל מקום הולכים אחר ג' עמודי ההוראה, וכאשר חולקים ביניהם, הולכים אחר שנים מתוך השלשה, ואם שנים חולקים והשלישי לא גילה דעתו, הנה הרמב"ם והרשב"א והר"ן והמרדכי וסמ"ג ז"ל לפנינו, אל מקום אשר יהיה שמה הרוח, רוח אלהין קדישין ללכת נלך, כי אל הדעת אשר יטו רובן כן נפסוק הלכה. ע"כ. נמצא שזו הנהגה ללכת אחר רוב פוסקים. אולם בעניני ברכות כשיש חשש לבטלה, מאחר וזהו איסור כל כך חמור, שהרי העולם נזדעזע כשנאמר הלאו "לא תשא" (שמועות לט), לכן חוששים אפילו למיעוט ולא הולכים אחר הרוב, ומטעם זה לא עושים ספק ספיקא בברכות שהוא מדין רוב. ויש להוסיף, כי מראש לא קיבלנו הוראות מרן הש"ע בעניני ברכות, וכן הנהיגו גדולי הדורות!.

לשבת וללמוד תורת ה'! בשעה לא פשוטה זו, צריכים ביתר שאת ויתר עוז להשקיע עצמנו בתורה. ועל ידי שציבור בני התורה ילמדו יותר, כל העם יתקרב לאביהם שבשמים. וצריכים לנצל את רוח הטהרה שירדה לעולם בעת הזו. זכינו והקב"ה נתן לנו מרגלית יקרה והיא התורה הקדושה, קב"ה ואורייתא וישראל חד הוא, ומכל היקום הענק, השמש הירח והכוכבים, "רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכס" (דברים י, טו), הקב"ה אוהב אותנו וחושק בנו, ואין אנחנו לא יכילים לחשוך בו ובתורתו הקדושה. "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום" (דברים ד, ז). התורה היא תורת חיים, וכשאדם לומד תורה, כל החיים מתרוממים, והרבה בעיות נפתרות מאלהין.

הנה דוד המלך היה מצביא ענק, לוחם אדיר, נלחם וכבש, היה מלך שלבו הוא לב כל קהל ישראל (נע רמב"ם פ"ג ממלכים ה"ו), ובכל זאת אמר (בתהלים קיט, צב) "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני". לדוד המלך היו חיים כל כך מעניינים, כולם משבחים ומפארים אותו, וכי חסר לו מה לעשות? ואומר דוד המלך, בלי התורה הייתי עני חסר כל! ועוד נלמד מדוד המלך שצריך ללמוד תורה בשמחה, וכמו שאמר: לולי תורתך "שעשועי", שהתורה תהיה שעשוע, ובלעדי זה אין לנו כלום, כי כלפי החיים האמיתיים והנצחיים, החיים כאן אינם שווים מאומה. יש הרבה אברכים שמצמצמים ממש, 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה' (אבות פ"ו מ"ד), אבל על ידי שמקדישים את החיים לתורה ולומדים כל היום זוכים להתרומם. הקב"ה יעזר, ישלח את משיחנו במהרה, ויגאלנו גאולה שלימה, אמן סלה.

דברי מרן שליט"א: חזק וברוך לראשי הישיבות, כבוד הגאון הגדול רבי שמואל בצלאל חבר מועצת חכמי התורה וראש ישיבת פורת יוסף בעיר העתיקה, הוא ראה את הנהגות גדולי הדור הקודם, במשך עשרות שנים היה יחד עם חכם שלום זצ"ל, וב"ה התורה ממשיכה במסורת, 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לוקנים', הוא עומד בראשות הישיבה והישיבה משגשגת. נברך את הרב שיצליח ועוד יכפיל וישלש את מנין התלמידים. וכן הגאון רבי חנוך כהן ראש הישיבות 'באר התלמוד', יש לו ישיבה בירושלים, בנתיבות, בחזון יחזקאל, בן פורת יוסף, יה"ר שיהיה לו בכל הארץ. יגדיל תורה ויאדיר. אמן ואמן. ובאמת, בתקופה הזו בני הישיבות צריכים להתחזק, יש לנו עוד חודשיים עד לסיום 'זמן חורף הקודש' כפי שקוראים לו בישיבות, מה זה המושג 'סוף זמן', כשהיו צעירים אני לא זוכר שהיה מושג כזה, אולי ביום האחרון היתה הרגשה של סוף זמן, אבל חודשיים סוף זמן, 'מאן דכר שמייה', 'מהיכי תיתי', אין דבר כזה! אדם צריך לשבת וללמוד ולנצל את הזמן.

כזית מצה בשיעור תשעה דרהם, ושהדין עמם. וכן כתב בבן איש חי (פרשת צו אות ה) ששיעור זזית מצה הוא תשעה דרהם. וכל דרהם הוא 3 גרם, ואם כן כזית הוא 27 גרם. אדם שאוכל 18 גרם נכנס בקום ועשה לספק חיוב ברכה אחרונה, מצד אחד להלכה אינו מברך, אבל מצד שני לעמודי ההוראה הוא חייב לברך, לכן לכתחילה יאכל או פחות מ- 18 גרם, או 27 גרם ומעלה.

ברכה אחרונה על בריה

ח. יש עוד מחלוקת, בגמרא בברכות (הב) מובא על רבי יוחנן, שהיה אוכל זית אחד ומברך עליו ברכה אחרונה, ושאל רבי ירמיה את רבי זירא איך עשה כן, הרי שיעור כזית הוא כולל הגרעין, וכשהוציא את הגרעין נפחת מהשיעור. אמר לו שהזית שהביאו לרבי יוחנן היה גדול, וגם בלי הגרעין היה בו שיעור כזית בינוני. משמע בפטות מדברי הגמרא שרבי יוחנן בירך ברכה אחרונה מדין שאכל שיעור כזית. אמנם הרשב"א (ברכות לו) כתב שלפי דברי הירושלמי (ברכות פ"ו ה"א), שרבי יוחנן אכל את הזית יחד עם הגרעין - כנראה בזמנם הגרעין של הזית היה קטן כמו גרעין של ענבים, לא כמו היום שכלל שהזית יותר גדול הגרעין יותר גדול... ולא חתך את הזית לשנים - הרי תמיד כשאוכל מרסק בשיניים, אבל לא חתך ביד או בסכין - ובירך עליו ברכה אחרונה מדין בריה. וכתב הטור (ס"ו ה): ובירושלמי משמע שעל דבר שהוא כברייתו, כגון גרגיר של ענב או של רמון, שמברכים אחריו אף על פי שאין בו כזית. אולם הבית יוסף (שם) הביא שלדעת הר"י (כ"ז ע"ב מדפיו) והרמב"ם (פ"ג מהלכות ברכות ה"ב), לעולם מברך ברכה אחרונה רק משיעור כזית, ולא חילקו בין בריה ללא בריה, כי פשוט להם שהירושלמי חולק על הבללי, והלכה כמו התלמוד בבלי שלנו. והרשב"א ורבינו יונה (שם) צידדו לברך על בריה, שהתלמוד שלנו לא חולק על הירושלמי. וכתב הר"ש (ס"ו טו) אביו של הטור - שירא שמים יחמיר ולא יאכל בריה שלימה פחות מכשיעור, להסתלק מן הספק, אלא יחתוך ביד ועדיף בסכין... ויברך ויאכל. וכן כתב בבית יוסף ובשלחן ערוך (ס"א).

בריה בשיעור חי גרם

ט. איך יהיה הדין במי שאכל ענב שלם בשיעור 18 גרם, לכאורה יש ספק ספיקא, שמא על בריה מברכים ברכה אחרונה, כמשמעות דברי הירושלמי והרשב"א ורבינו יונה, ומה תאמר, שצריך כזית כמו התלמוד שלנו, שמא 18 גרם נחשב כזית, וכדעת הר"י הרמב"ם והרא"ש. ולפי זה יש לו ספק ספיקא לברך ברכה אחרונה 'על העץ ועל פרי העץ'. אף על פי כן הביא המשנה ברורה (סימן רטו סק"ב) בשם הח"י אדם (כ"ל ה סעיף ו) והפרי מגדים (בפתיחה להלכות ברכות) דלא עבדינן ספק ספיקא בברכות, וגם בזה יש לומר ספק ברכות להקל. וכן כתב בשו"ת יחוה דעת ח"ה (ס"ו כ"א בהע"ו) לפני יותר מארבעים שנה, ובילקוט יוסף (ח"ג עמי תקו).

אם מעין שלש מהתורה

י. היו שהקשו על כך, פלא פלאים, והלא זהו ספק ספיקא במקום מצוה שיש אומרים שהיא מדאורייתא, שהרי לדעת רוב הראשונים ברכת מעין שלש מהתורה, ומהם השאילתות דרב אחאי גאון (יתרו שאילתא נג), בה"ג (פ"ו דברכות ד" סעיף), הביאו הסמ"ג (עשין כו, דק"ג ע"ג), רבינו יונה (ר"פ כיצד מברכין ד"ה קדש הוללים), הרשב"א (ברכות לה. ד"ה הכי), הרי"ט (הל' ברכות פ"ה ה"ט), המאירי והרי"א (ס"פ כיצד מברכין), החי"ן (מצוה תל), הארחות חיים (הל' ברכות אות נב), הכלבו (ס"ט כד), הרא"ש (פ"ו דברכות סימן טו), ובנו הטור (ס"ט רט), ועוד. נכון שלדעת הרמב"ם (הל' ברכות פ"א ה"א, ופ"ה ה"ב) כל הברכות מדרבנן חוץ מברכת המזון, וכן פסק לנו מרן השלחן ערוך (ס"ו קפד ס"ד, ס"ו רט ס"ג), אבל לרוב הראשונים, גם מעין שלש מדאורייתא. וכשם שבספירת העומר כתב התרומת הדשן ונפסק בשלחן ערוך (ס"ו תפט ס"ח) שעושים ספק ספיקא, למרות שמרן עצמו (שם סעי' ב, ד, ה) פסק שהיא מדרבנן, אבל יש מי שאומר שהיא

דאורייתא, וכדאי להיכנס לספק ספיקא כדי לברך על מצוה שיש אומרים שהיא מדאורייתא. כל שכן לגבי מעין ג' שלדעת רוב הראשונים היא מה"ת, מדוע שלא נאמר ספק ספיקא לברך?

"ואכלת ושבעת"

יא. הקושיא הזו עמדה לי בראש במשך שנים, ובכל זאת ניצמדתי למרן זיע"א, כי אנחנו דבקים בתורתו, ואמרת 'אם ריק הוא - מכם', אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה (ע"ז ה), ובאמת שלפני כמה שנים אמרנו ליישב על פי דברי הפרי מגדים (ס"ו רח מש"ו סס"ק א), שכתב שגם לדעת הסוברים שברכת מעין שלש מהתורה, זה רק כשאכל ושבע, שהרי לשיטתם הפסוק (דברים ח, י) "ואכלת ושבעת וברכת" חוזר על הפסוק שלפניו פניו (ה, ט), "ארץ חטה ושעורה" וכו', ולא רק על הפסוק שלפניו (ה, ט). "ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם" (ע"ב ברכות מד), דהיינו שאם אכל רימונים וענבים או עוגה, גם לפי אותם פוסקים חייב לברך מהתורה רק כאשר שבע, אבל לא תמיד מעין שלש דאורייתא. וכן כתב הח"י אדם (ח"א כ"ל ב). ולפי זה בנידון שלנו יש לומר שכולם מודים שחייב בברכת מעין שלש מדרבנן, כי מן התם לא שבע משמונה עשר גרם שאכל, ובדרבנן לא עבדינן ספק ספיקא בברכות (האח עוד ילקו"ב ברכות מהד' תשס"ו ע"ב קנד, ובעין יצחק ח"ב ע"ב תק). נמצא שהדוגמא הנ"ל רידה, דאין הכי נמי לא מועיל כאן ספק ספיקא, אף שיש אומרים שמעין ג' הוא מה"ת, כי לא שבע מאכילתו. וזהו לכ"ע הוי מדרבנן.

שבע משאר מאכלים

יב. יש דוגמא אחרת שמועיל ספק ספיקא לברך, אדם שאכל כזית לחם חייב בברכת המזון מדרבנן, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"א מהל' ברכות ה"א): ואינו חייב מן התורה אלא אם כן שבע, שנאמר ואכלת "ושבעת" וברכת, ומדברי סופרים אכל אפילו כזית מברך אחריו. וכן כתב עוד (בפ"ה הט"ו). וכן כתב מרן השלחן ערוך (ס"ו קפו ס"ב, ס"ו קצו ס"ד). ומי שאכל כזית לחם ואחר דיבר הרבה בטלפון - כשר כמובן - וכשסיים הסתפק, מה עם ברכת המזון, בירכתי או לא? יש בזה מחלוקת, ולהלכה ספק דרבנן לקולא ואינו חוזר לברך. ומה יהיה הדין כשאכל כזית לחם, וממנו לבד לא שבע, אבל אכל עוד מאכלים, ובציורף שאר מאכלים שבע, כגון בשבת בבוקר שאכל כזית לחם, ולקח צלחת גדולה של חמין⁹, וגם האוהבים דבריה גדולה בחרו', ושבע מהחמין, ואחר כך שר הרבה שיירי שבת¹⁰, וגם היה שבת חתן ושנתו יין ובירך הטוב והמטיב¹¹, ומסתפק, מה עם ברכת המזון, בירכתי או לא?

דברי הר"ח

יג. הר"ח - רבינו זרחיה הלוי בעל המאור (פ"ו דברכות מא: ד"ה אמר רב פפא) כתב: כל מה שבא בתוך הסעודה הוא מכלל השביעה, וקרין ביה "ואכלת ושבעת וברכת". זאת אומרת, שאם אכל כזית לחם ורק בציורף שאר מאכלים כגון חמין, פראק, אורז, שבע, חייב בברכת המזון מהתורה. וכן כתב בשו"ת הל"ק"ט (ח"ב סימן רכז), וכן דעת הגאון רבי מרדכי בנעט (בביאור למרדכי פ"ו דברכות אות לג). ולפי זה חוזר לברך מספק. לעומתם הגאון רבי יוסף תאומים - היה לפני כ-280 שנה - בספרו פרי מגדים (ס"ו קפד סק"ח), כתב שאינו חייב מהתורה אלא אם כן שבע מהפת. וכן החסד לאלפים קפד (ס"ח) והבן איש חי (פרשת חוקת אות י) כתבו שלא יחזור. בביאור הלכה (ס"ח קפד) עשה כמו פשרה, תבשיל שנאכל לבד בצלחת נפרדת אינו מצטרף, אבל לחם עם נקניק או אבוקדו וכל דבר שמתלפת עם הפת מצטרף. וכך כתב האור לציון ח"ב (עמ' קיא). אבל איך לא ראו את דברי הר"ח - אחד הראשונים - שכתב מפורש שגם אם שבע משאר מאכלים חייב בברכת המזון מהתורה, ולא חילק בין אוכל שנאכל יחד עם הלחם לאוכל שנאכל בנפרד. אמנם הפרי מגדים לא כתב כך, והוא מוכיח את דבריו¹¹, אבל יש ספק נוסף, שמא כדעת הראב"ד (פ"ה מברכות ה"ט), ובתשגות על הר"ח

⁹ אני לא יודע למה צריך לשיר הרבה שירים, מרן זצ"ל היה שר איתנו עשר דקות או רבע שעה. כשהיינו בחורים צעירים רצינו לשיר שירי זבת של אשכנזים, 'מן המיצר קראתי יה'... ומרן היה שר איתנו ומתחשב בנו, אבל לפעמים היה קם ללכת לספריה ללמוד, ואומר: כשתגמרו לשיר תקראו לי לזימון... ונכנס לשבת ללמוד. כמה אדם צריך לשיר, 'אלי בא זמן', 'אנא בחסדך', שנים או שלשה שירים מספיק, ואחר כך ישב ללמוד. אבל יש כאלה שמאריכים הרבה, אני מכיר חכם אחד מירושלים שיש לו ספר שירים, וכל שבת הוא צריך לקרוא את כולו, מכריחה לכריחה, בשביל מה הדפיסו את זה?... כך עושים בטלנים שלא אוהבים ללמוד.

¹⁰ סיפר לי מישהו חשוב - לא אומר מי זה - שעשה תחרות עם מישהו אחר כמה אפשר לברך הטוב והמטיב, והגיע ל-26 פעם, בכל פעם החביא את היין מתחת השלחן או בצד, ולא צריך בכל פעם לשתות רביעית, יש בזה מחלוקת, אבל כך ההלכה שדי בטעימה לברך הטוב והמטיב (ב"י"א ח"ח האו"ח סי' כג אות טז. חו"ע ברכות ע"ב ע"ה).

¹¹ צריך לדעת ללמוד פרי מגדים, לקרוא לאט ובשיבוע הדעת, כשאדם מגיע ללמוד לאסוקי שמענתתא אליבא דהלכתא צריך ללמוד את המגן אברהם, הפרי מגדים, ושאר האחרונים, ולענין היטב בדבריהם. רואים בספרים של מרן זצ"ל שכתב "וכן כתב הפרי מגדים", דהיינו שהוא למד את כל דברי הפרי מגדים.

ברכות פ"ג ד' י"ב ע"א. ובשו"ת תמים דעים ס"ו (רמ) והרשב"א (ברכות מט): ועוד, שאם אכל כזית פת אפילו לא שבע חייב בברכת המזון מהתורה, ואף שאין הלכה כמותם, אבל יש דעה כזו, ואם שבע משאר מאכלים, יש ספק ספיקא במקום מצות ברכת המזון שהיא מדאורייתא, ולכן מי שאכל כזית פת ושבע משאר מאכלים, ונסתפק אם בירך ברכת המזון, חוזר לברך (הל"ע ח"ב ע"ב סו, יב"א ח"ט ס"ו קח אות פס, יחוד ח"ו ס"ו י' בהע).
מאי חזית

יד. בעצם הדין שהמסופק אם בירך ברכת המזון חוזר לברך, הקשה הגאון רבי עקיבא איגר (בתשובה ס"ו כה) קושיא חזקה, בשלמא לשיטת התוס' (י"ה לג.) שברכה לבטלה מדרבנן, אפשר להבין שהמסופק אם בירך ברכת המזון יברך, כי הם אמרו שאסור לברך ברכה לבטלה והם אמרו לברך ברכת המזון מספק, אבל לשיטת הגאונים (בשע"ת ס"ו קטו ועוד) והרמב"ם (פ"א מהלכות ברכות ט"ו) והשלחן ערוך (סימן רטו סעיף ד) שברכה לבטלה מדאורייתא, מאי חזית, מה תאמר שברכת המזון דאורייתא, אבל גם איסור ברכה לבטלה הוא מדאורייתא. ותירץ, שהרי חוץ מברכת המזון כל הברכות אינן מהתורה, ולפני שתקנו חכמים את כל הברכות, היה אסור לברך אותן, אבל לאחר שתקנו אין חשש ברכה לבטלה, וגם בספק אם בירך ברכת המזון, שתקנו חכמים לברך מספק, שוב אין חשש של ברכה לבטלה. יש כאן הרבה בני תורה, אברכים, וגם בעלי בתים, הבעלי בתים שלנו ברמה גבוהה, כל אחד שיפתח ויראה את תשובת רבי עקיבא איגר.¹²

לבטלה בקום ועשה, ואם לא יברך יעבור על ספק ביטול הברכה בשב ואל תעשה, ושב ואל תעשה עדיף. זו קושיא חזקה מאוד. פעם הייתי במיאמי, וראש הישיבה שם שהוא חבר מועצת גדולי התורה של האגודה, ביקש ממני לומר שיעור אחרי התפלה, אי אפשר לומר שיעור ארוך, אין כוס קפה ואין כולם, לא בשבילי, בשביל השומעים שקשה להם. ואמרתם להם את רבי עקיבא איגר, ואת הקושיא על דבריו. היה שם אש, ראש הישיבה שם חלק עלי ואמר: רבי עקיבא איגר צודק! וענית לוי, לא צריך לפחד... יש ארבעה תירוצים לקושיא הזו, אי"ה נאמר אותם בשבוע הבא.

נתערבו הדמים

טו. הפלא שלי מגמרא מפורשת בראש השנה (כה), שבמזבח היה שביל סביב ארבע פינות המזבח והיו זורקים את הדם על גבי המזבח, יש קרבנות שמתנותיהם אחת שהן שתיים, ויש שתיים שהן ארבע, והשאלה מה הדין אם נתערבו הדמים, ילד קטן ראה את המדבקה שמבדילה ביניהם ולקח אותה, ובא הכהן ורואה צלוחית של דם, ואינו יודע אם לזרוק שתיים שהן ארבע או אחת שהן שתיים, מה שיעשה יש לו בעיה, 'אוי לי מיצרי אוי לי מיוצרי' (ברכות סא. עירובין יח), אם יתן שתיים שהן ארבע וזה אחת שהן שתיים יעבור על בל תוסיף, ואם יתן אחת שהן שתיים וזה שתיים שהן ארבע יעבור על בל תגרע. אלא אומר רבי יהושע שיתן אחת שהן שתיים, כי עדיף לעבור על ספק בל תגרע בשב ואל תעשה, ולא לעבור על ספק בל תוסיף בקום ועשה. ולפי זה קשה בדין המסופק בברכת המזון, אף לדברי רבי עקיבא איגר שחכמים קבעו שבמסופק ספק אין בזה חשש ברכה לבטלה, מדוע חכמים לא העדיפו לומר שלא יברך, שהרי אם יברך יעבור בספק ברכה

בס"ד

יום ה' ערב ראש חודש אדר א' תשפ"ד

אהי ורעי בני התורה היושבים ראשונה בממלכת התורה בישיבות הק' ובמכללים שלום רב לאוהבי ותורתך,

אמרו רבותנו בדברי תורה צריכים חיווק (ברכות לב). ואם כך בכל יום, על אחת כמה וכמה עתה, כאשר זמן החורף הולך ומתארך, מפני עיבור השנה, הזמן גרמא לבוא בקריאה גדולה של חיבה, אליכם בני לגיוני של מלך. אמרו רבותינו 'משנכנס אדר מרבנים בשמחה', ואנו אין לנו שמחה אלא בשעשועי אורייתא. 'חובת אדר' להתעורר ולהתאמן בכל תוקף, לקבל עלינו עול תורה ולהמשיך את השקידה ביהר שאת ועו. ולכל יהיה רפיון ואוירת סוף זמן חלילה.

לכן עלינו לקדש שם שמים ולהגביר את קול יעקב שיצפה בנסיבות ומדרשות, להתענג על דבר ה' וז' הלכה ולעסוק בדברי תורה מתוך ערבות וחשקה.

וביותר בימים אלו, כאשר קול מלחמה נשמע כמנחה. אנו חילי בית דוד, נקיים בנפשנו מאמר הנביא (ישעיהו כו, ט): 'לך עמי בוא בחדריך וסגר דלתריך בעדך', 'וכפירושו רש"י: בא בחדריך - בבתי מנסיות ובבתי מדרשות'. חובת השנה לאמן חיילים לתורה בכל תוקף ועו, להשביט איים ומתנפם, להגן בכוח התורה על עצמנו בכל מקום שהם. וכבר לימדנו חז"ל שהצלחת בניו המן הייתה בזכות הלוינות התורה: 'אולי אשכחיה דיתבי רבנן קמיה ומחיו ליה הלכות קמיצה לרבוך, אמר להו: 'אתא מלי קומיזי קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידו' (מגילה טו, ב).

נסמך גאולה לאנוליה, ונחיל שפאשר היה בימים ההם, כן תחיה לנו כוונן הוה. שלכל היהודים תחיה אודה של תורה, ונחפוך הוא אישר יעלמו היהודים הוה בשוואיהם, ונכה כולנו לחיושוע בתשועת עולמים.

בברכת התורה
יצחק יוסף
הראשון לציון

חוסרים שמות-בונים עולמות-זונים לדורות!

להגדת שמות לרשימי ארגון 'לב לאחים' חיינו לוק מבצע אלף למטה! * 3322 או באמצעות הטופס הדיגיטלי

בשיתוף:

מה עלי לעשות?

- 1. מכתבים ימינה ושמהלה - מכתבים משפחה שניתן להשפיע עליהם קרובים מבריסל ירושלים?
- 2. נסו לדבר על לבם - אם אתם יומלים (לא חונת). עמי אליהם. דבר אתם מאלו אותם הם מרוצים מרחוקן שאותם הם מתקבלים בבית הספר היחידי...? האם יש מה לדבר אתם על חינוך חרדי?
- 3. העבירו את השמות לרשימי ארגון 'לב לאחים' באמצעות מוקד המבצע 3322 או בטופס הדיגיטלי
- 4. שמות הנרתמים למבצע ההיסטורי יעבורו תחילת גדולי ישראל בקבר של מן זינ"א לנתח מילדים ולמילים כל משאלות לבו לטובה

דרך המלך

3322 * **לב לאחים**

כשרבי יעקב שאול אלישר - אביו של הרב ניסים אלישר - נפטר, היתה מחלוקת גדולה בעם ישראל מי יהיה ראשון לציון, ומינו לתקופה את הרב יעקב מאיר, ואחר כך הדיחו אותו והלך להיות רבה של סאלונקי בטורקיה, ואחר כמה שנים חזר לכהן כראשון לציון כאן בארץ, ובאותן שנים ספורות התמנו כמה ראשונים לציון, ולא האריכו ימים, הרבנים פנו לרב ניסים אלישר שיבוא לכהן כראשון לציון, "תחת אבותיך יהיו בניך", אבל הוא לא הסכים, אתם רוצים שח"ו אמנות?... והיה חותם ממלא מקום הראשון לציון, והאריך ימים. **צדיק** כמה שאפשר לפרגן, אבל לא יותר מדי... אחד מהמשפחה שהתארס, ראש הישיבה שלו שהוא גאון אשכנזי זצ"ל בא ופרגן על החתון, הוא כל כך התלהב - הם יודעים להתלהב, צריך ללמוד מהם... - ואמר על החתן: כולו תיירה, כולו תיירה... ישבתי קרוב למרן, ומרן פנה אלי ואמר: איזה כולו תיירה איזה ביטוח... הרב לא אהב שמגוימים, כי באמות אם היה לרוב המון, הפרי מגדים, הוא מלמד ומלמט... אמר לו הראש"ל: כשהוא כותב וכן כתב האליה רבה, הפרי מגדים, הזרע אמת, תראה איזה אריכות יש בזרע אמת, והוא למד את הכל, קראת פעם ברכי יוסף ומחזיק ברכה? את כל זה הוא קרא וסיכם, אתה רואה את זה כמו סיכום, אבל הוא ישב ועמל ולמד את כל הפוסקים, נכון שלא הקשה ותירץ ופלפל, אבל כל אחד וחלקו בתורה. עשה ביניהם שלום, לחצו ידיים והשלימו.

גאון רבי יוסף ידיד הלוי היה רב שכונת הבוכרים וחיבר את הספרים ימי יוסף, ברכת יוסף, שארית יוסף, ויחי יוסף. מרן זצ"ל היה מדבר עליו בהערצה. ופעם היה ויכוח בין רבי יוסף ידיד לרב כף החיים, ואמר לו רבי יוסף ידיד, מה אתה מתווכח איתי, אתה מלמט, ליקוטי בתר ליקוטי... והכף החיים היה עניו ושקט, יום אחד הוא השתפק לפני מ"מ הראשון לציון הרב ניסים אלישר, אמר לו: תראה, בכל פעם שאני נפגש עם הרב ידיד הוא יורד עלי ואומר שאני מלמט ומלמט... זה מוריד את החשק בלימוד, ותראה את האשכנזים אין יודעים לפרגן ולעודד. אמר לו: תשמע, בהושענא רבה יבואו כל הרבנים לסוכה שלי - כך היה המנהג שכל חכמי ירושלים היו באים בהושענא רבה לסוכת הראשון לציון, כי בזמנם הראש"ל היה גדול הדור - תבואו לסוכה ונשלים ביניהם. הגיע הרב ידיד, הגיע הכף החיים, ניגש הראשון לציון לרב ידיד ואמר לו, מה אתה רוצה מהכף החיים, תראה איזה חסידא קדישא. אמר: הרב הוא מלמט ומלמט... אמר לו הראש"ל: כשהוא כותב וכן כתב האליה רבה, הפרי מגדים, הזרע אמת, תראה איזה אריכות יש בזרע אמת, והוא למד את הכל, קראת פעם ברכי יוסף ומחזיק ברכה? את כל זה הוא קרא וסיכם, אתה רואה את זה כמו סיכום, אבל הוא ישב ועמל ולמד את כל הפוסקים, נכון שלא הקשה ותירץ ופלפל, אבל כל אחד וחלקו בתורה. עשה ביניהם שלום, לחצו ידיים והשלימו.

הנחת? היה שותף בהוראת קבע או בתרומה חד פעמית להוצאת הגיליון!!!

1. הפקדה לחשבון בנק: מזרחי ספחות סניף: 523 ת.ח. 225485 ע"ש עמותת חנון עובדיה בנשר.
2. העברה בביט 0546888382 ולציון: עבור "השיעור השבועי". 3. קישור דיגיטלי מאובטח להו"ק:

3322 * **לב לאחים**

Super Market
2000 מעיין
הסל החתול

בחסות: **3322**